

Ieva Melgalve

**VĒSAIS
PRĀTS**

ZVAIGZNE

Šis nav zinātniskās fantastikas romāns.
Lai arī grāmatas varoņi un notikumi ir izdomāti, visas aprakstītās
tehnoloģijas šobrīd eksistē un ir izmantojamas.

I

HELĒNA

Trīsdesmit kvadropteri, katrs tikai nedaudz lielāks par manu plaukstu, tikko jaušami vibrēja kartona kastē, kuru noliku uz grīdas, lai varētu aizslēgt dzīvokļa durvis. Es elpoju smagi, aizsēdēties no īsā kāpiena – tikai otrais stāvs, un man jau ir aizdusa: viena no tūkstoš nepatīkamajām blakusparādībām tiem piecdesmit liekajiem kilogramiem, kurus nesu sev līdzī. Un tveice, es vainoju tveici; visa Rīga gaidīja jūnija pērkonu, it kā pilsēta bez valgmes varētu novīst, un no rītiem vīri ar šļūtenēm aplaistīja bruģi ap Nacionālo teātri, mulsinādami tehnikuma studentus: vai tiešām garajā braucienā būtu lijis un viņi to nebūtu pamanījuši?

Aizslēdzu durvis un, paķērusi no krēsla divieli, kas tur bija nomests tieši šim nolūkam, noslaucīju pieri. Varētu novilkēt arī kreklu un krūšturi, lai izslaucītu pakrūti – vai kā sauc to vietu, kur krūts sagumst zem sava svara un krokā sakrājas sviedri. Sasodītais laiks – nez kādēļ visas trīs Latvijas vasaras saulainās dienas bija salīpušas kopā. Sasodītais karstums un, jā, sasodītais liekais svars.

Arī kaste ar kvadropteriem nebija viegla. Bet, neviļus atcerējot, “dzīve – tas ir kā pāravadāt kanārijputniņus, kuru svars ir divreiz lielāks par pieļaujamo kravu. Kamēr vien spēsi pusi no viņiem noturēt lidojumā, tikmēr viss būs kārtībā”. Citāts no *Star Trek*; nākamā apstrīdošā frāze bija gluži automātiska. “Saskaņā ar fiziku...” iesāka komandieris Data. “Tas ir joks,” atbildēja kapteinis Okana. “Vai tad tu nezini, kas ir joks?”

Es pasmaidīju, atplēšot ar gaišbrūnu līmlenti nostiprināto kartona vāku un uzmanīgi izceļot savus kanārijputniņus. Pēteris bija rūpīgi nokrāsojis to sudrabainos korpusus melnus, vienīgi divu priekšējo rotoru augšdaļu iezīmējot spilgti sarkanu. Droniem bija sensori visās pusēs, bet tikai

priekšpusē bija jutīgā kameras acs. Cits pēc cita tie dūkdami pacēlās gaisā un noorientējās telpā, līdz atrada lielāko infrasarkanu staru avotu – mani. Piecēlos un ieskatījos vienam no tiem acīs.

“Hei, draudziņ,” es teicu. Balss atpazīšanas funkcija vēl nebija līdz galam izstrādāta, nemaz nerunājot par valodas interpretāciju, – mēs bijām iemācījuši droniem dažas vienkāršas komandas, tas arī viss – tomēr man šķita pieklājīgi sasveicināties, kamēr robotiņš apstrādāja manas sejas attēlu, salīdzināja to ar smieklīgi nelielo datubāzi un atpazīna mani, Helēnu Bāri, programmētāju, transhumānisti, trīsdesmit deviņus gadus vecu neprecētu sievieti bez bērniem, bet ar draugiem, kuri katrs savā veidā iemiesoja labāko, ko varēju atrast starp Rīgā mītošajiem saprātiem. Nekas no tā droniem nebija svarīgs. Vai vismaz tam nebija jābūt svarīgam – ne jau viņu stipri ierobežotajam mākslīgajam intelektam.

Tādēļ brīdī, kad viņi visi pavērsās pret mani – sarkanie rotoru gali karājās tumšajā telpā kā plēsoņu acis –, es jutos drīzāk pārsteigta, nevis apdraudēta.

Tāpat arī es jutos drīzāk pārsteigta, kad tie visi – ne vienlaikus, bet aptuveni divdesmit sekunžu intervālā – izšāva pret mani sīkas, dzelošas adatiņas, kas ietriecās sejā, kaklā, pakausī, krūtīs, viena pat trāpīja netālu no kreisās acs kaktiņa, un es to instinktīvi notraucu, sajūtot asas, kņudošas sāpes.

Sirsnīgi nolamājos, atceroties puszinātniskus rakstus par to, ka lamāšanās mazinot sāpes – tāpat kā lūgšanas, bet es daudz vairāk ticēju lamuvārdiem nekā lūgšanām. Dronu spēja trāpīt mērķī bija mūsu jaunākā koordinācijas un precizitātes testa programma, bet tiem nebija paredzēts šaut pa dzīvu mērķi. Pasniedzos kastē, lai izņemtu nelielo *Raspberry Pi* datoru, kurā bija instalēta dronu pamatprogramma, – bet datora tur nebija. Toties bija neliela kartīte ar drukātu tekstu: “Viņi tās izmanto rotām, neapzinoties, ka ikviena sēkla nes nāvējošas indes devu tās īpašniekam. Jūs tos izmantojat rotaļām, it kā nezinātu, ka ikviens no tiem nes nāvējošu programmu visai cilvēcei.”

Vika. Es atcerējos līdzīgu frāzi sarunā ar Viku pēc kāda no viņas ārzemju ceļojumiem. Nojautusi implikācijas, satvēru kartīti aiz malām kā skaņuplati, lai nesabojātu iespējamus pirkstu nospiedumus uz tās, un devos pie datora,

lai pārbaudītu savas aizdomas. Kaut ko līdzīgu vēl nesen biju lasījusi Vikipēdijā. Un man bija taisnība. Atsauce bija uz abrīnu.

Sirds sāka dauzīties mežonīgā ātrumā, un es aptvēru, ka svīstu stiprāk, nekā pieklātos pat šajā karstajā laikā. Ar gribas piepūli piespiedu sevi elpot lēnāk un koncentrēties. Inde vēl nebija paspējusi iedarboties – vismaz tā es cerēju –, tas bija tikai stress.

Ne Vikipēdija, ne citi avoti – to nebija daudz – nesolīja pretindi. Pat optimistiski rēķinot – un ņemot vērā mana ķermeņa masu –, es nevarēju sev dot vairāk par trīsdesmit sešām stundām.

Kurš?

Nē, svarīgāks jautājums šajā mirklī bija nevis “kurš”, bet “kādi ir nākamie rīcības soļi”.

Pirmais solis: telefona zvans. “Sarkanais kods. Ierodies pie manis, cik ātri vien iespējams. Ārduvis būs vaļā, nezvani. Tev vajadzēs...”

Runājot es atslēdzu ārduvis un pārbaudīju, ka tās tiešām ir vaļā. Iegāju virtuvē un izlādēju no saldētavas visu, kas tur bija, – sākot ar ledus kubiņiem un saldējumu un beidzot ar saldētajiem dārzeņiem. Salīku to visu vannā, atgriezu aukstā ūdens krānu un, sagaidījusi, līdz straume kļūst ledaina, aizvēru notekcauruli. Beidzu sarunu. Novilku blūzi un džinsus, pārējam apģērbam nebija nozīmes. Iegūlos vannā un ļāvu aukstajam ūdenim pamazām atdzēsēt ķermeni.

Sajutu vājumu un elpošanas grūtības. Kreisā acs miglojās – iespējams, inde bija nonākusi līdz acābolam. Varbūt līdz brīdim, kad viņš ieradīsies, es vairs nebūšu pie samaņas. Piezvanīju Satu – zvans skanēja ilgi un neatbildēti. Man būtu vajadzējis nolikt telefonu drošā vietā, bet tas nejauši izslīdēja no plaukstas un iekrita vannā – ūdenī starp mana ķermeņa krokām un saldēto dārzeņu pakām. Diez vai tas atdzīvosies. Ne tūlīt. Un es nevarēju gaidīt, līdz tā mehānisms izžūst.

Es paslējos pussēdus un pastiepos pēc Satu krītiņiem. Satu. Sarkano, dzelteno un zaļo krītiņu mēs jau bijām iztērējuši, zīmējot puķes un sirdis uz vannasistabas flīzēm. Zilo krāsu Satu nemīlēja, un tā bija vienīgā, kuras bija pietiekami.

Brīdi centos koncentrēties, sažņaugusi krītiņu plaukstā.

Atgriezu krānu līdz galam un atvēru noteku, lai nodrošinātu pastāvīgu auksta ūdens pieplūdumu. Centos novietoties vannā tā, lai ģībstot iekristu tajā ar visu augumu, nevis neveiklā Marata pozā. Par laimi, zem manis bija paklājiņš – pēc dažiem neveiksmīgiem kritieniem biju to ieviesusi, lai neslīdētu; nu es varēju cerēt, ka nenoslīkšu, pirms paspēšu nomirt.

Gribēju uzrakstīt pēdējo zīmīti Satu. Pēdējo, kas būtu arī pirmā. Bet pēkšņas romantikas uzplūdi būtu nevietā un viņu tikai izbiedētu. Turklāt nebija nekā tāda, ko man Satu vajadzētu teikt.

Interesantāka bija cita problēma: kam, sasodīts, bija ienācis prātā izmantot manus robotus pret mani?

Kurš to būtu *gribējis*? Tas vispār nebija jautājums; internets ir pilns ar heiteriem – sākot ar idiotiem, kas ienīst visus, kuru argumentus nesaprot, un beidzot ar intelektuāļiem, kas mūsu idejas saprot un uzskata par bīstamām. Transhumānisti – vismaz tiktāl, ciktāl mēs cenšamies atcelt nāves varu pār cilvēkiem, – ir teju vai arhetipiski ļaunie tēli, kurus var atrast gan Dena Brauna “Inferno”, gan Lauras Dreīzes *Danse Macabre*; galu galā pat Voldemortu var uzskatīt par transhumānistu, tiesa, bez “humānisma” elementa. Un, pat ja mēs netiekam uztverti kā visa ļaunuma simbols, tomēr pat visādi citādi simpātiskais Volands labprāt norāda, ka lai nu ko, bet pats savu nāvi cilvēks nevar ne paredzēt, ne kontrolēt. Annuška saulespuķu eļļu ir izlējusi, kvadropteri saindētās šautriņas ir izšāvuši.

Atšķirībā no mums, kas nāvi uzskata par ļaunumu, citi nāvi uzskata par dabisku dzīves daļu – tā tad slepkavība ir ļaunums ne tik daudz objektīvu, cik ideoloģisku iemeslu dēļ; nogalināt cilvēku – pēc viņu morāles – nozīmē tikai nedaudz paātrināt notikumu gaitu. Varbūt, viņuprāt, lielākais grēks ir nevis slepkavība kā tāda, bet gan iejaukšanās *lietu dabiskajā kārtībā*. Vai, vēl labāk, *Dieva noteiktajā kārtībā*.

Tajā pašā kārtībā, ko mēs esam pasludinājuši par mākslīgu un lieku, šādi izslēdzot sevi no pārējās dzīves ciklu akceptējošās cilvēces.

Jautājumu “kāpēc” es nebiju spējusi atrisināt arī pēc ilgām un kaismīgām diskusijām gan internetā, gan aci pret aci. Jautājums “kurš būtu varējis to izdarīt” bija vienkāršāks.

To būtu varējis izdarīt tikai kāds no tiem cilvēkiem, kuriem es uzticējos pilnībā. Kāds no tiem, kuriem uzticētu savu dzīvību.

Kvadropteru vadības aplikācija apzināti bija izveidota vienkārša. Pati programmatūra bija gana komplicēta, pietiekami piņķerīga, lai ne es, ne Pēteris nevarētu veikt tajā labojumus tik ātri, cik reizēm gribētos, un cilvēkam no malas pārprogrammēt dronus, nenokarot visu sistēmu, būtu praktiski neiespējami. Tāpēc mēs bijām izveidojuši vienkāršu aplikāciju, kas ļāva primitīvā veidā “programmēt” kvadropteru rīcību un paskatīties, kas no šīs “programmas” sanāk. Un testēt šo programmu es biju iedevusi...

Es drebēju. Vainojams bija nevis drudzis, bet ledainais ūdens vannā.

Ar indīgi zilu krāsu rakstīju uz sienas.

Vika.

Brālis.

Brāļa bērni. Remīrs un Laura.

No kā loģiski izriet...

Brāļa sieva.

Protams,

Pēteris.

Un

Satu.

Satu.

Es aizvēru acis un centos savaldīt klabošos zobus. Nē, ne Satu.

SMTech.

Es nezināju, cik no semtekiem ir piekļuvuši mūsu aplikācijai – cerams, ne pārāk daudzi. Un man bija aizdomas, ka viņi bija tik vienoti savā organizācijā, ka drīzāk funkcionēja kā viens organisms daudzos ķermeņos. Gaias saprāts. Spiets.

Es atgriezos pie iepriekšējā uzraksta.

Satu.

Jutos vainīga jau par to, ka vispār esmu viņu tur ierakstījusi. Es zināju, ka Satu vainas tur nav.

Pastiepu roku, lai uzvilktu pie Satu vārda sirsniņu – mūsu ne pārāk intelektuālo, bet toties mīlīgo kodu.

Man pietika spēka tikai vienai līnijai. Vai divām.

Es atslīgu vannā, atbalstot galvu uz tās malas, mēģinot saņemties, mēģinot pacelt roku, lai uzzīmētu vēl vienu viļņotu līniju virs ķeksīša pie Satu vārda, mēģinot palikt nomodā, iestāstīt sev, ka man vēl ir laiks, ka man *nevajadzētu* zaudēt samaņu jau tagad.

Es nespēju pacelt roku, bet zināju, ka viņš atnāks, viņš atnāks un atcels nāvi.